1109

אבזערוואציעס: דאס זיכער נישט!

שלמה וואלף

די אידישע גאס אין אלגעמיין, איבערהויפט די אידישע בארא פארק איז לעצטנס אויף מיט א פסיכאזע איבער אַן עירוב איבער גאנץ בארא פארק, צי מעג מען עס יא, צי איז עס א דירעקטע פעלשונג אין אונזער הייליגע מסורה פון אונזערע רבי״ס פון די פריערדיגע דורות.

עס האבן זיך געשאפן צדדים פון אוסרים און מתירים. יעדער אויף זיין אופן, אויף זיין שטייגער ברענגט ארויס און זוכט איבערצואווייזן, אז ער איז דאס דער גערעכטער; אזוי איז דער דעת תורה און אזוי דארף מען צו טאן און זיך פירן.

בקיצור: א מחלוקה צווישן פוס־קים, גדולי התורה, כדרכו של תורה, ווי עס איז פארגעקומען צווישן אונזערע גדולים אין אלע דורות, אין אלע לענדער און איבער אלע־ערליי תורה׳דיגע טעמעס.

לכאורה, האבן מיר — וואס מיר זענען אין בעסטן פאל נישט מער פון א טרוקענער דעת בעל הבית — קיין שום רעכט ארייַנצורעדן דא. עס קערט זיך אָן מיט די תורה, דארפן די מיינונגען און צדדים אויך נאר אויסגעלופטערט ווערט צווישן תורה־אויטאריטעטן.

ס׳איז א שטח וואוהין מיר האבן נישט קיין רעכט ארייַנצוטרעטן.

אזוי וואלט עס טאקע געדארפט זיין און אזוי וואלט עס געווען, ווען די שטרייטן וואלטן זיך נאר געפירט אין די גרענ׳צן פון די תורה.

למעשה אבער האט זיך אויסגע־שטעלט, אז דאס פייער פון די מחלוקה האט זיך פונאנדערגעשפרייט און זי האט זיך דערלאנגט צום דרויסן, אויסער די ראמען פון די תורה. און נישט סתם אזוי אויסער די גרעניצן פון די תורה, וואס דאס קען נאך באדייטן, אז עס זענען כאטש ארייַנגענומען געווארן אין די מיינונגס־פארשידנה״יטן ערנסטע אידן, ערליכע בעלי בתים משכימים ומעריבים לבית המדרש און זיי זענען עס די וואס האבן גענומען א שטעלונג, ניין! דאס פייער האט זיך אריינגעטראגן אין די שוסטער־גאס, וואו עס געפינען זיך פוחזים ורקים, קלי הדעת, וועלכע וויסן נישט אין וועלכן טייל פונ׳ם שלחן ערוך עס געפינט זיך דאס די הלכות עירובין און וועלכע זיי זענען עפעס לעצטנס אזוי שרעקליך בקי געווארן.

און פונקט ווי ווען א מחלוקה ווערט געפירט אין די ראמען פון די תורה, דורך אויטענטישע תורה־אויטא־ריטעטן, ווערט עס געפירט אויף תורה׳דיגן שטייגער. גענוי ווי אונזערע ראשונים כמלאכים האבן עס און וואלטן עס געפירט, זינט זיי פאלגן נאך די זעלבע פאָרשריפטן ווי אין די פריערדיגע דורות — די דרכי התורה והמסורה — אט אזוי איז עס אויך — להבדיל — ווען עס ווערט געפירט א מחלוקה צווישן ליידיגגייער, ווערט עס געפירט אויף א גוי׳אישן, חוצפה׳דיגן און נידעריגן שטייגער. די ביליגע מחלוקה־פירער פירן א קריגעריי — זאל עס זענען א תורה׳דיגע טעמע — אויפ׳ן זעלבן שטייגער, מיט די זעלבע מאס־מיטלען ווי זיי פירן זיך אין אלגעמיין אינ׳ם טאג־טעגליכן לעבן: מיאוס, ביליג און געמיין.

און עס איז נאכמער פון דעם. ווען עס האלט ווען נאר ביי דעם, אז עס זאל זיך עמיצער אויפשטעלן אין א רעסטוראנט, אויסקלאפן אויפ׳ן טיש און פראקלאמירן זיין ענדגילטיגע באשלוס, אז נאך זיין מיינונג איז דער עירוב יא מותר, קען מען עס נאך דורכלאזן; עס קען נאך ווען מיטגיין. מיר זענען דאך פארט נישט מחויב זיך צו באפאסן מיט די מיינונגען פון יעדן קוטשער־יונג.

דא איז אבער די מעשה, אז די דאזיגע מענטשן פירן נישט זייערע קר׳געריי׳ען אין דזשאב, אין ״פאָרי סעוועַן״ סטריט און אין די מסחר־גאס; זיי וואָגן שוין ארייַצורעדן און אייַנצו־טיילן די רבנ׳ים יושבי על מדין, וואס זיי זאלן טאן, וואס זיי זאלן זאגן און וויאזוי זיי זאלן אורטיילן די פסק הלכה.

און הלואי וואלט עס געהאלטן בלויז ביי דעם.

די מציאות איז אבער, אז עס האט זיך געיאווועט א כאפטע אונטערוועלט־ניקעס און האבן געלאזט אין גאנג א שמוציגן קאמפיין, צו וועמענס דיספא־זיציע עס איז געשטעלט געווארן יעדע זאך וואס איז אין די קאטעגאריע פון מעשים תעתועים. גארנישט איז נישט פסול אדער אסור, און ווי עס לויטעט דער אלטער כלל, אז די צ׳יל כשר׳ט די מיטלען.

איידעלע, ערנסטע אידן, בעלי נשוא פנים, ווערן גע׳רודפ׳ט מיט אלעס מעגליכן, פון טעראריזירן דורכ׳ן טעלעפאן, ב׳יז סטראשונקעס פון רציחה ממש.

אט די חברה האבן זיך זאגאר פארמאסטן מיט די תורה זעלבסט אויך. זעענדיג, אז זיי קומען אין ערגעץ נישט אָן מיט׳ן דערגיין די יארן פאר די ערליכע, טרייע עסקנים לשם שמים, וועלכע טוען גארנישט עפעס אנדערש ווי אויספאלגן וואס זייערע דיינים און מורי הוראות האבן זיי גע׳פסק׳נט, האבן זיי זיך דערשלאגן צו אַן עצה: צו וואס טעראריזירן די עסקנים, וועלכע שטעלן זיך ממילא פאר גארנישט אפ ווען עס האנדעלט זיך אין אויספירן דעם רצון השם; מען קען זיך דאך אייַנשפאָרן ארבעט און קלענער מאכן דעם וועג צו נצחון, נעמליך, מען וועט זיך נעמען צו די רבנים זעלבסט!

עטליכע חשוב׳ע רבנים און דיינ׳ים, פון די עיני העדה אין בארא פארק, האבן באקומען אנאנימע טעלעפאן־רופן, אז מען וועט זיי אוועקפירן אין קייטלעך!

רבנים, דיינ׳ים, מורי הוראות, עסקנים און סתם בעלי בת׳ים, זיי מיט זייערע פאמ׳ליעס ווערן גע׳רודפ׳ט און שאנטאזשירט אויף א שרעקל׳יכן אופן.

פאשקעווילן־צעטלעך פון אלע סייזעס און קאלירן, מיט פארש׳ידענע נסחאות און גראפיקס ווערן אויסגע־ווארפן אויף די גאסן, אפגעשיקט דורך די פאַקס און אויסגעלייגט אויף די טישן פון די בתי מדרשים פון איבעראל.

די משמשים פון אזעלכע בתי מדרשים וואו דער רב דמתא איז פונ׳ם אנדערן צד, ווערן מונדליך, שר׳יפטליך און דורכ׳ן טעלעפאן דעגלמעס׳יג געסטראשעט מיט אלעס מעגל׳יכן (ס׳טייטש, כל ישראל ערבים זה לזה...) און אזוי ווייטער.

זאלן די אלע וואולגארע באשעפע־נישן וויסן: די פסקי הלכה אין שלחן ערוך זענען נ׳ישט אפגעמאכט און באשטעטיגט געווארן דורך **טעראר**, און זיי וועלן אויך נ׳ישט **אפגעשאפן ווערן**

(פארזעצונג)

(פארזעצונג פון זייט 13)

דורך טעראר!

רציחה, שלעגערייען און אנדערע געמיינע שטיקעס זאל זיין דאס לעצטע מיטל וואס זיי זאלן נעמען אין באט־ראכט אלס ממוצע וויאזוי אויסצופירן און ארויפצוצווינגען וועלכע־עס־איז מיינונג אויף קיינעם און זיכער נישט אויף קיין דעת תורה.

אזא סיסטעם ארבעט ביי אונטער־וועלט־קליקעס און מאפיא־רינגען, אבער נישט ביי אידן וועלכע הארכן א דעת תורה און שטעלן די שלחן ערוך אלס זייער פריאריטעט.

מיר זענען טאקע נישט די וואס זאלן און קענען באשליסן אז דאס טאן אנדערש ווי עס האבן מיט אונז געלערנט די גדולים און גאונים פון פריערדיגן דור, איז א בייזוויליגער פעלשונג אין אונזער מסורה, אבער דאס מעגן און דארפן מיר זאגן און מיט א פולן מויל, אז שמוציגע אומוועגן און שאבלאנע שטיקעס — דאס איז זיכער נישט און וועט קיינמאל נישט זיין קיין דעת תורה.

אין בעסטן פאל, שרייבט עס נאר אַן א שארפן באשולדיגונגס־אקט קעגן די צד אין וועמענס נאמען זיי רעדן און טוען אפ די אלע געמיינע מעשים.

מיר בעטן פון די אלע וואס האבן פאר זיך גענומען אזא קרומען וועג: לאזט אפ! הערט אויף מיט אייערע אזוי־נישט־תורה׳דיגע מעשים. דער וועג פירט נישט צו קיין גוטס און איר וועט ממילא נישט דערגרייכן אייער צ׳יל אויף אזא אופן.

שפאצירט נישט אריין אין קיין תחומים וואו איר באלאנגט נישט; טוט אייך נישט אָן קיין קליידער וועלכע זענען ווייט, ווייט־נישט אייער מאס.

לאזט איבער די סוגיא פאר די וועלכע זענען באהאווונט דערינען און זאלן זיי צווישן זיך קומען צו א טאָלק. ס׳איז נישט אייער עסק און עס דארף בכלל נישט זיין אייער דאגה.